

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Warszawa, 18-10-2020 r.

Adam Bodnar

WZF.565.1.2020.TO

**Pan
Mariusz Błaszczak**

Minister Obrony Narodowej

Szanowny Panie Ministrze,

uprzejmie informuję, że wpłynął do mnie wniosek w sprawie konieczności zgłoszenia zmiany danych przez osoby podlegające obowiązkowi czynnej służby wojskowej. Wnioskodawca podnosi, że niedopełnienie tego obowiązku stanowi przestępstwo, co powoduje nadmierną represyjność (szczególnie w zakresie wojskowego obowiązku meldunkowego). W kontekście tzw. „cywilnego obowiązku meldunkowego” wszelkie sankcje o charakterze represyjnym zostały już zniesione (np. art. 147 Kodeksu wykroczeń z dniem 1 stycznia 2013 r.). W ocenie wnioskodawcy aktualnie brakuje przepisów, które korelowałyby zgłoszenia dokonywane przez obywateli z obowiązkiem przekazania odpowiednich danych przez np. urząd gminy czy urząd stanu cywilnego do wojskowych komendantów uzupełnień (wymiana danych pomiędzy administracją cywilną a wojskową). Dodatkowo wnioskodawca podnosi, że świadomość społeczna wojskowego obowiązku meldunkowego jest niewielka, a tożsamy efekt można osiągnąć poprzez lepszą współpracę administracji cywilnej i wojskowej – w zakresie aktualizacji danych wynikających z art. 53 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. z 2019 r. poz. 1541 ze zm. dalej: ustawa).

Konstytucyjny obowiązek obrony (art. 85 Konstytucji RP) ma charakter powszechny, który wyraża się nie tylko tym, że podlegają mu wszyscy obywatele RP, na zasadach określonych w ustawie, lecz także w jego szerokim zasięgu przedmiotowym, obejmującym

wszystkie zadania i powinności, jakich wymaga obrona ojczyzny w stosunku do obywateli zdolnych do ich wykonywania. Powszechnemu obowiązkowi obrony podlegają wszyscy obywatele polscy zdolni ze względu na wiek i stan zdrowia do wykonywania tego obowiązku.

Zgodnie art. 55 ust. 1 ustawy (w zw. z art. 82 ust. 2 Konstytucji) przedmiotowy zakres służby wojskowej polega na odbywaniu ćwiczeń wojskowych przez: żołnierzy rezerwy, osoby przeniesione do rezerwy niebędące żołnierzami rezerwy, ochotników, którzy zgłoszą się do ich odbycia i nie podlegają obowiązkowi odbycia zasadniczej służby wojskowej; pełnieniu służby przygotowawczej przez: osoby przeniesione do rezerwy, w tym żołnierzy rezerwy, którzy dotychczas nie odbywali czynnej służby wojskowej, ochotników, którzy zgłoszą się do jej odbycia i nie podlegają obowiązkowi odbycia zasadniczej służby wojskowej; pełnieniu terytorialnej służby wojskowej przez żołnierzy czy też pełnieniu okresowej służby wojskowej przez żołnierzy rezerwy.

Jak słusznie zauważa Wojewódzki Sąd Administracyjny we Wrocławiu (wyrok z dnia 12 stycznia 2007 r. sygn. akt IV SA/Wr 692/06) pojęcie to implikuje także wiele obowiązkowych zachowań służących jego realizacji, w tym także obowiązek osobistego stawienia się na wezwanie właściwych organów (art. 52 ustawy), wojskowy obowiązek zgłaszania zmiany danych (art. 53 ust. 1 ustawy) czy obowiązek rejestracji i obowiązek zgłoszenia do poboru (art. 32 ustawy).

Niedopełnienie obowiązku zgłoszenia zmian danych, o których mowa w art. 53 ust. 1 ustawy, zgodnie art. 224 pkt 4 ustawy podlega grzywnie albo karze ograniczenia wolności. W ocenie Sądu Najwyższego (wyrok z dnia 18 maja 2009 r. sygn. akt III KK 25/09) w sankcji norm określonych w art. 224 ustawy wskazano na zagrożenie karą ograniczenia wolności lub grzywny, bez oznaczenia granic wymiaru tych kar. Takie określenie zagrożenia karami, nierzadkie w wypadku wykroczeń stypizowanych w części szczególnej Kodeksu wykroczeń, nie budzi - co oczywiste - żadnych wątpliwości w przedmiocie kategorii czynu zabronionego. Inaczej jest natomiast w wypadku czynów stypizowanych w odrębnych ustawach, a więc pozostających poza zbiorem wykroczeń określonych w Kodeksie wykroczeń. Nieoznaczenie górnej granicy wymiaru kary ograniczenia wolności lub grzywny przesądza wówczas, że zagrożone nimi typy czynów zabronionych

są występками. Gdyby bowiem ustawodawca, typizując określony czyn w odrębnej ustawie, traktował go jako wykroczenie, to wyznaczyłby górną granicę wymiaru kary ograniczenia wolności lub grzywny w wysokości nie przekraczającej granic określonych w przepisach części ogólnej Kodeksu wykroczeń. Nieoznaczenie górnych granic tych kar nakazuje przyjąć, że ustawodawca ich wymiaru nie ogranicza, zatem ustala go na poziomie górnych granic przewidzianych dla występków.

Niedopełnienie obowiązku zgłoszenia zmiany nazwiska, wykształcenia czy zawodu, miejsca zamieszkania, adresu do korespondencji czy wyjazdu za granicę powyżej sześciu miesięcy w rozumieniu art. 224 pkt 4 ustawy stanowi zatem przestępstwo. W mojej ocenie regulacja taka nie przystaje do aktualnych warunków społecznych i stanowi rzeczywiście zbyt daleko idącą represyjność w stosunku do adresata tej normy prawnej. Jak słusznie podnosi wnioskodawca podobny skutek może osiągnąć ustawodawca poprzez lepszą koordynację przepływu informacji o zmianie danych pomiędzy administracją wojskową a cywilną.

Z uwagi na powyższe, na podstawie art.16 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz.U. z 2020 r. poz. 627) zwracam się do Pana Ministra z uprzejmą prośbą o rozważenie zmiany bądź uchYLENIA art. 224 pkt 4 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. z 2019 r. poz. 1541 ze zm.), a także rozważanie możliwości usprawnienia przepływu danych pomiędzy administracją wojskową a cywilną.

Z wyrazami szacunku,

Adam Bodnar

Rzecznik Praw Obywatelskich

/-podpisano elektronicznie/